

Niet 'Of?' maar 'Hoe?' Open Access in Vlaanderen en de wereld

De vraag is verschoven van 'of' naar 'hoe', stelde Carl-Christian Buhr vast in zijn openingspeech van de Open Access Week op 22 oktober 2012 in het Paleis der Academiën. In het panelgesprek later, leek Elisabeth Monard, secretaris-generaal van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, eerder voor de 'gold road' te pleiten: auteurs betalen aan tijdschriftuitgevers om hun artikels te publiceren die dan gratis beschikbaar zijn voor iedereen.

De zaal leek eerder voorstander van de 'green road', waarbij publicaties in 'repositories' gedeponeerd worden en daar gratis beschikbaar zijn voor iedereen. In het geval van de green road gaat het vaak om de laatste auteursversie die ingediend werd bij een tijdschrift, dus nog voor het artikel door lectoren beoordeeld werd. Vooral de hybride tijdschriften die zowel openaccessartikels als klassieke artikels opnemen, lijken gouden zaken te doen. Auteurs betalen voor open access, terwijl de bibliotheken toch toegang willen tot alle informatie in het tijdschrift en dus ook blijven betalen voor hun abonnementen. Ook aan de green road hangt trouwens een kostenplaatje: dat van het bouwen en onderhouden van een repository.

Een besparing lijkt Open Access dus niet echt. Maar het is wel logisch dat de resultaten van onderzoek gefinancierd met publieke middelen, voor iedereen toegankelijk worden. Dat vindt toch de Europese Commissie, die tegen 2014 in elke lidstaat een openaccessbeleid verwacht en die publicatie in Open Access onder meer als voorwaarde stelt voor de financiering van onderzoek in het kader van het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020.

BRUSSELS DECLARATION

Ook België springt op de kar. Maar

Carl-Christian Buhr, medewerker van Europees Commissaris voor de digitale agenda Neelie Kroes. Foto: Eric Laureys (Belspo).

liefst drie ministers ondertekenden op 22 oktober de Brussels Declaration on Open Access: federaal minister Magnette, Vlaams minister Lieten en Waals minister Nollet. "Kosteloze online toegang tot wetenschappelijke publicaties blijkt immers de meest efficiënte manier te zijn om consultatie en gebruik van publiek gefinancierd wetenschappelijk onderzoek te verzekeren. Onderzoek beschikbaar in Open Access blijkt internationaal een grotere zichtbaarheid te hebben, wat voordelig is voor zowel individuele auteurs als voor onderzoeksinstituten en onderzoeksfondsen", zo motiveren zij hun engagement. De ministers willen toegang tot onderzoeksresultaten maximaliseren door:

- onderzoekers actief te informeren;
- onderzoekers te vragen om een Open Access versie van hun publicatie beschikbaar te maken in Open Access;
- de mogelijkheid te onderzoeken om kosten van openaccesspublicatie (gedeeltelijk) te compenseren;
- steun te bieden bij de oprichting en onderhoud van digitale repositories;
- te investeren in onderzoek over Open Access.

De verklaring is daarmee in de eerste plaats een belangrijke principesverklaring.

Op de concrete effecten ervan blijft het nog even wachten.

Gezien alle beleidsintenties lijkt open access een mooie toekomst te wachten. Maar de volgende uitdaging dient zich al aan. 'Data as the next big thing', in de woorden van Carl-Christian Buhr. Data die, zo bleek uit bijdragen van Henk Harmsen (DANS) en Jan Haspeslagh (VLIZ) nog lang niet altijd 'open' zijn. (BV)

> www.openaccess.be

Inge Van Nieuwerburgh, dagvoorzitter van de studiedag Open Access to Excellence in Research. Foto: Eric Laureys (Belspo).